

עין משפט נר מצוה

בב א ב ג ד ה מ"י פ"ג
מהל' גירושין הלכה ט
[ו] יא סמג עיני' נ' טושע"ט
אה"ע סימן קל"ב סעיף ד' וע"ש:

מוסף רש"י
 הובא בסוף החסכת
פסקי ר"ד

ר' ירמיה אמר כגון דאמרי עדים מעולם לא חתמנו (אאל' על גט אחר של יוסף בן שמעון כ"א על זה ומכירין שלוח יוסף בן שמעון חתמו פי' מתני' דהתם (בדייקין) [דדייקין] מינה הא אמר תנו יתנו ככה"ג מיירי ואצ"פ שהשיירות מצויות והוחזקו כשר הו' ליכא למיחש ליוסף בן שמעון אחר שהיו אלו העדים מעידים שלא חתמו על אחר: רב אשי אמר דקא אמרי עדים נקב יש בו בצד אות פלונית כן כחוב בספרים וה"ג ר"ח ור"י דיל אבל המורה גריס דקאמר פי' דאמר האי שליח שאבדו נקב יש בו בצד אות פלונית ואמת דאי שכך הדין נותן שאם נפל מיד השליח ומצאו אדם אחר ואומר השליח נקב יש בו בצד אות פלונית סימן מובהק הוא ומזהבננן ליה אי נמי אם מצאו השליח לאחר זמן ואין לו בו טביעות עין אלא שהיה לו בו זה הסימן סומך עליו וכשר ולא אמרין דלמא אחרינא הוא אלא רב אשי לא קאי אמנתא דמתני' קתני לאלתר נקב ואם לאו פסול ורב אשי אתא לתרוצי ההיא מתני' דפי' שבס' אוחזין דדייקין מינה הא אמר תנו ונתנים דליכא התם שליח. דקאמרי עדים גרסינן דסמכינן אדמי' מובהק ואי אמרי עדים שאנו מכירין אותו בטביעות עין בלא שום סימן כשר שכל עדות העדים בעלמא בטביעות עין [והא] כגון הא דאמרי כלי זה שביד ראובן של שמעון הוא או פלוני הרג את הנפש וכל כיוצא בזה היאך מעידין כ"א בטביעות עין והו' הכי נמי הנא האאי דבעי' סימן מובהק משום דלא הו'ת להו טביעות עין בגויה ובאו להכירו ע"י סימן זה ואם תימצ' לומר דגרסי' דקאמר אין פירושו על השליח דלא קאי שליח התם אלא על הבתל דאמר תנו דאי אמר תנו נקב יש בו בצד אות פלונית סמכי' אההוא סימן ולא חיישינן דלמא אחרינא הוא ואצ"פ שהשיירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון בערי אחת ואי אמר כלי נקב אית לי טביעות עינא בגויה אצ"ג דלא ייחב שום סימן נאמן מינו דאי בעי מצי מיפטרא בגיטא אחרינא. ודוקא בצד אות פלונית דהוי ליה סימן מובהק אבל נקב בעלמא לא. מספקא ליה סימן אי דאורייתא אי דרבנן פי' מה שאנו מחזירים אברה ביטמנין משה הוא לאסירא מוחתא או דלמא (כז.) ילפי' נמי גבי גט מדראוריתא כדילפי' משלה (לה) וכדאמרי' באלו מצאות (כו.) ילפי' נמי גבי גט לאסירא מוחתא או דלמא אין הותרה אלא מדרבנן ולא גבי אסירא ממנותא לדגבי מנותא עביד תקנתא הדפקי בידי היה הפקר אבל גבי אסירא לא מצי למיעבד תקנא מ"ה בעינן סימן מובהק ומצאו בחפישה ובדלוסקאמא נתנן כשר לא שמכירין ע"י סימנין אלא בטב"ע דאית לה בגוויהו: רבה בר בר חנה איירסי ליה גיטא בי מדרשא פי'

כו:

בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה ואפי' לזמן מרובה. וא"ת כיון דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמנ' והוא מודה שגרשה אפי' אין הגט שלה ניתן לה להאיה בעלמא ומאי פריך ויש לומר דלא מהימן אלא מכאן ולהבא מיגו שיכול עכשיו לגרשה ולא תטרוף

פירות אלא מכאן ואילך אבל למפרע לא כשאומר גירשתיה מזמן הכתוב בגט כדאמרי' גיש נוחלין (ב"ב קלד.) והכא שדוע לנו שלא צא לידה עכשיו זה הגט צמורת גירושין אינו נאמן מכאן ולהבא יותר מלמפרע א ויחזיר לאשה דקמני היינו צעדים ומתגרש צחורה זו אפי' לא נתגרשה עדיין ולא חיישינן שמא מאחר נפל אפי' לזמן מרובה: **מעוררם** לא חתמנו אלא ע"ג גט אחד של יוסף ב"ש. מתוך הלשון משמע שידעין שלא חתמו אלא על א' אבל אין מכירים אלאי מהימנין ליה לומר שהוא שלו יותר משלל היו אומרים העדים כלום שלא היה נאמן לומר שהוא שלו ולא מהדרינן ליה בטביעות עין דחיישינן שמא הוא משקר ואומר ר"י דלעולם לא חשדינן ליה שישקר צמוד לומר שהוא שלו לקלקלה דמשום להריות פשיטי דספרא לא היה מקלקלה דהא בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן ולא חיישינן להכי ולהכי כשאומרים העדים שלא חתמו אלא על גט אחד והוא אומר שעל שני חתמו נאמן אבל כשאין העדים אומרים כלום חיישינן שמא¹ הוא סבור שהוא שלו לפי שאין יודע שיש יוסף בן שמעון אחר או יודע שיש נראה לו לחוש שגם הוא אבד גט ולכן אומר שהוא מכיר אע"פ שאינו מכיר² ובקונטרס פי' כגון דקאמרי עדים החתומים בו מעולם לא חתמנו אלא על גט א' של שם זה ואותו חתמנו לאיש זה התוצעו ולפי³ לריך לומר שלא ראו עדים חתימת הגט שאם ראו ואומרים שהוא כתב ידם ולזה חתמו פשיטא שיחזיר ולא היה רריך להשמיענו דהא ודאי לא חיישי' דלמא איתרמי שמא כשמא ועדים כעדים ותמימה כחתימה ובשינויא נמי אינו מוכיר חתימה כחתימה: **כגון דקאמר נקב יש בצד אות פלונית**. פי' צוקונטרס דקאמרי השליח ואית ספרים דגרסי' דקאמרי

עדים וי"ל דעדים מהימני אפילו כשראוהו כבר ושליח לא מהימן אלא כשאומר כן קודם שראוהו: **סימננין דאורייתא** או דרבנן. אי סימנין דרבנן הא דמהדרינן אצדה מן התורה היינו צעדים ורבנן הוא דעבוד כתיבאה תקנתא להחזיר בסימנין וא"ת והא דתנן בפרק אלו מציאות (ב"מ דף כז.) דדבר שיש בו סימן חייב להכריז ושאין בו סימן הרי אלו שלו ו"אפי' מדרבנן למה הוא שלו יכריז זה יציא עדים דמן התורה מה לי זה ומה לי זה כיון דבעי עדים כן ימלא עדים צוה כמו צוה וי"ל דע"י סימן מכירים העדים בטביעות עין ועוד דע"י סימן שואלים אם יש שמכיר אותו דבר שיש בו סימן כך וכך דע"י כך ימלא עדים אבל כשאין בו סימן אין יודע היאך לישראל ומתיאש: **ודוקא צורבא מדרבנן**. אומר רבינו חס דעם הארץ נמי ידע בטביעות עינא כדאמרינן בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) האי לורבא מדרבנן דחזיל לקדושי איתמא לידבר עם הארץ צדיהה וצפרק גיד הנשה (חולין דף יז.) נמי מוכח דכ"ע אית להו טביעות עינא והא דלא מהדרינן לעם הארץ בטביעות עינא⁴ משום דלא מהימן: **אידוהן שלא לאלתר**. ואית דגרסי' אידוהו לאלתר ויש ליישב דברי התנאים לשתי הגרסות:

שתעבור שיירא ותשרה. מפרש רבינו חס ותשרה לשון סעודה כמו "שירותא (תענית דף יא:) דמתוך שמוציאים כליהם¹ כדי לסעוד חיישינן שמא² נפל מהם: **מצאו** קשור בכים או בארנקי בו'. בפרק צמרל דיבמות (דף קכ.)

מדקדק מכאן דסימנין דאורייתא ותימה דצפרק אלו מציאות (בבא מציעא דף כז.) איבעיא לן אי סימנין דאורייתא או דרבנן ולא מייתי לה ואומר ר"י דצמסקנא דיבמות דמייתי תנאי ומסיק דכולהו סברי דסימנים דרבנן איכא לפרושי דהך צרייתא נמי סברה הכי וכגון שיש עדים שהכים והטבעת שלו או שמלאו צענמו ומכיר³ שהן שלו ונאמן צמיגו דאי בעי אמר לא אצדתי ומעיקרל דהוה צעי למידק מינה דסימנין דאורייתא הוה משמע ליה דליירי כשמלאו אחר ומהדרינן ליה ע"י סימן זה⁴:

כל הגט פרק שלישי גיטין

איכא דאמרי. הא דשני ר' זירא צמקוס שהשיירות מלויות פסול והוא דהוחזקו דבעינן תרתי כרבה: **צעלמא דרבה**. דשני לעיל שניא דידיה אחרתי מתני' חדא דגיטין וחדא דב"מ: **מסני' אלימא** ליה לאקשווי. ו דקא ס"ד דאינהו רמיניהו אהדדי ומתני' עיקר

מברייתא: **אלא ר' זירא**. דרמני מתניתין אצרייתא מאי טעמא לא אמר שניא דידיה אחרתי מתני' כרבה: **אמר לך**. ר' זירא מתניתין לא קשיין אהדדי: **מי קסני**. צבצא מניעא הא אמר תנו נותנין ואפילו לזמן מרובה: **דלמא אם אמר סנו נותנין ולעולם דקי"ל**. כלומר ודאי על כרחין הא אמר תנו נותנין דייקי' מינה מדתלה טעמא צנמנך עליהן אלא לזמן מרובה מהיכא דייקת דילמא לעולם דקי"ל צהכסירא דגיטין מלאו לאלתר כשר אבל צרייתא ודאי קשיא דקתני יחזיר לאשה ואי לאלתר והצבל מודה פשיטא למאי ניוחש לה אי לאו דאשמועינן אפילו לזמן מרובה לא איזטריך למיתנייה דבעלמא מתני' לא תנא צה צדיח האמר תנו נותנין ואזטריך למתנייה משום היא גופא לאשמועינן דלא יחזיר שאני אומר כו': **ר' ירמיה אמר**. לא מתניתין קשיא ולא צרייתא קשיא דכל הני דאמרין יחזיר לזמן מרובה: **כגון דקאמרי עדים**. החתומים צו: **מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של שם זה**. ואותו חתמנו לאיש זה התוצעו: **כגון דקאמר**. האי שליח שאצדו נקב יש צצד אות פלונית: **ודווקא**. נקט רב אשי צצד אות פלונית דהוי סימן מובהק דאין עדות צדורה מזו: **מספקא ליה סימנים דאורייתא או דרבנן**. הא דלמרי' צאלו מציאות (ב"מ דף כז.) שמוחזרין אצדה צסימנין ואיבעיא לן התם דאורייתא או דרבנן לרב אשי נמי מספקא ליה הילכך צאיסור אשת איש לא סמכינן אסימנין צעלמא דלמא סימנין דרבנן וצנמונת הוא דמנא רצנן להפקיע דהפקר צ"ד הפקר וטעמא דתקנתא התם מפרש אבל למשירי איסורא לא מנא רצנן לעקור דצר מן הסורה. ו והאי דלא אמר קסנר סימנין דרבנן משום דהתם מיצביא לן ומתכא לא מצינן למיפשט דהא אי נמי מספקא ליה קאשר

מספקא: **איכרם ליה**. שליח היה: **אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה**. אי סימנא צעיתו דאיתיהב לבו אית לי בגויה סימנא ואי צטביעות עינא צעיתו להדורי מיהלי אית לי טביעות עינא בגויה שנתי עיני צו עד שאני ממירו יפה בלא שום סימן: **סימנים דאורייתא**. שלא נתן צו סימן מובהק אלא סימנא בעלמא ומדאסמכו אסימנא צאיסורא קסברי סימנין לאהדורי אצדתא דאורייתא מוכן תעשה לשמלתו כדאמרינן בלאו מציאות (סע.) ללורצא מדרבנן. דידע צטביעות עינא ולא משני דציצוריה: **כדי שפעצור שיירא ופאשרה**. שיעור שמוכל לעצור שיירא שם ולתנות: **כדי שיהא אדם כו'**. כלומר אין הדבר תלוי צשיעור אלא כריך שיהא אדם עומד ורואה שלא עצר אדם שם משעה שעצר השליח הזה שם עד שעת מציאת הגט: **כדי שיוסבו אם הגט**. שיעורא בעלמא נתנו צו: **ואפילו שהה ויש צו סימנים**. מובהקים: **מעידים עליו**. סימנים אלו להכשירו: **על סימני גופו**. של גט כגון ארוך או גוך שאין אלו כלום שיש כאלה כרבה: **מלאו קשור בכים או בארנקי**. ומכיר את הכים ואת הארנקי: **צין**

כדי דמתוך שמוציאים כליהם¹ כדי לסעוד כשיר בכים או בארנקי בו'. בפרק צמרל דיבמות (דף קכ.) מצינו דכולהו סברי דסימנים דרבנן איכא לפרושי דהך צרייתא נמי סברה הכי וכגון שיש עדים שהכים והטבעת שלו או שמלאו צענמו ומכיר² שהן שלו ונאמן צמיגו דאי בעי אמר לא אצדתי ומעיקרל דהוה צעי למידק מינה דסימנין דאורייתא הוה משמע ליה דליירי כשמלאו אחר ומהדרינן ליה ע"י סימן זה³: **או**

לו אבל בשאר סימני גופו של גט שאינן מובהקין אין סומכין עליהם: מצאו קשור בכים או בארנקי או בטבעת

מסורת הש"ס

א) [צ"מ יח: ס. חולין עט:];
ב) [נ"מ חוס' ב"ב טו: ד"ה ויש אומרים ע"ש צ"ל נמי הכלל];
ג) [גיטות קכ. צ"מ כ.];
ד) ס"א דסניחא לכו דלחוי כו', (ס) [למן סד.];
ו) ג"א וז', (ז) צ"ל כלל לליול שיתוף, רש"ל, ולפניו איתא שם ליכול כלל שיתוף,

גליון הש"ס
 רש"י ד"ה מספקא ליה סימנין וכו' והאי דלא אמר קסבר. ע"י פ"ק דשנת צמאור דף ד ע"א ד"ה לממלא דפשיטא ליה לרבה:

מוסף תוספות

א. דאם יש לו להיות נאמן אין היא מגורשת למפרע. הלכך אפי' מכאן ולהבא לא מהימן. מוס' ה"א. ב. חתמו לו וחתמו גם לאחר. מוס' ה"א. ג. ואנן חיישינן שמוא לאחר חתמו. מוס' ה"א. ד. אצ"ג דעדיף צסימנין. מוס' ה"א. ה. להוציא מאכל. רש"א. ו. (ש)הגט שבתוכן. רש"א. ז. בטביעות עין. מוס' יבמות קכ. ד"ה אמר. ח. שקשור בכים. מוס' יבמות קכ. ד"ה מלאו.

פסקי ר"ד (המשך)

לי סימן בגויה או טביעות עינא [אית לי בגויה] אהדרהו יחילה אמר לא ידענא אם משום סימנא אהדרהו לי וקסברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא ודוקא לצורבא מרבנן אבל איניש בעלמא לא פי' וההוא סימנא דהוה ייחב לא הוה סימן מובהק ואי ק' מהכא מוכח דלא מהדרינן גט לשליח דאורייתא או דרבנן לרב אשי נמי מספקא ליה הילכך צאיסור אשת איש לא סמכינן אסימנין צעלמא דלמא סימנין דרבנן וצנמונת הוא דמנא רצנן להפקיע דהפקר צ"ד הפקר וטעמא דתקנתא התם מפרש אבל למשירי איסורא לא מנא רצנן לעקור דצר מן הסורה. ו והאי דלא אמר קסנר סימנין דרבנן משום דהתם מיצביא לן ומתכא לא מצינן למיפשט דהא אי נמי מספקא ליה קאשר

^[1] כהן אולי צ"ל ואפי' שהה כדי לטותו ולקרותו ויש בו סימן מובהק וכו'.